

Summary

Evaluative suffixes in Russian have been traditionally considered inflectional (формообразующие) not derivational (словообразующие). Contrary to that standpoint, the present paper aimed to point to derivational nature and headedness properties of evaluative suffixes in Russian. Position of Russian evaluative suffixes and their selectional properties sufficiently demonstrated their derivational rather than inflectional nature. Headedness of evaluative suffixes in Russian was determined with respect to semantic change and gender assignment by evaluative markers.

УДК 81-115'161.2'111

ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ ЗРАДА / TREACHERY В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВНИХ КАРТИНАХ СВІТУ

Панфілова Н.Ю.

*Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка*

Центральним об'єктом дослідження сучасної лінгвістичної науки як універсальний механізм духовної адаптації етносу до навколишнього світу розглядається його вербальний образ, що існує у свідомості носіїв певної культури. Саме він стає одним із основних компонентів у культурі народу, оскільки представники певної національної спільноти діють у межах системи координат, яка задається мовною картиною світу (далі – МКС).

Спираючись на досвід своїх попередників (О.А. Потебня, В. Гумбольдт, Е. Сепір, Б.Л. Уорф, М. Хайдеггер), вплив мови на пізнання і сприйняття навколишнього світу, проблеми мовної картини світу на сучасному етапі розглядаються у працях М.Ф. Алефіренка, Н.Д. Арутюнової, І.О. Голубовської, В.В. Жайворонка, Г.В. Колшанського, І.В. Кононенко, О.О. Корнилова, М.П. Кочергана, О.С. Кубрякової, Л.А. Лисиченко, О.О. Селіванової, М.В. Скаб, Ж.П. Соколовської та ін.

Дослідженням концептів присвячені праці С.Г. Воркачева, В.І. Карасика, Ю.С. Степанова, М.В. Скаб та ін. В останній час швидкий розвиток отримала галузь контрастивної лінгвістики, яка орієнтується на типологічно-зіставний аналіз лексичної семантики близькоспоріднених, віддаленоспоріднених та неспоріднених мов. Серед науковців, які зробили значний внесок у розвиток та становлення зіставного вивчення лексики варто згадати А. Вежбицьку, І.О. Голубовську, М.П. Кочергана, А.А. Лучик, В.М. Манакіна, О.В. Тищенко, М.П. Фабіан та інших.

Когнітивні дослідження спрямували лінгвістів на вивчення таких моделей репрезентації знань, як картина світу, фрейм, стереотип, концепт тощо, серед яких найбільш спірним на сьогоднішній день є центральне поняття лінгвокогнітології – концепт. Нова галузь мовознавства лінгвоконцептологія прагне переосмислити структуру й семантику мовних одиниць у вимірах етно-, соціо- і (суб)культурних категорій [16, с. 6].

Сам термін *концепт* широко застосовується у когнітивістиці, семантиці, лінгвокультурології, що привело до появи чималої кількості його дефініцій. Серед культурологічних визначень є інтерпретація, яку запропонував Ю.С. Степанов, де концепт описується як „згусток культури у свідомості людини; те, у вигляді чого культура входить у ментальний світ людини, й засіб, за допомогою якого людина сама входить у культуру” [19, с. 43]. У статті В.І. Карасика та Г.Г. Слишкіна лінгвокультурний концепт визначається „як умовна ментальна одиниця, спрямована на комплексне вивчення мови, свідомості та культури” [7, с. 75]. О.С. Кубрякова дає лінгвістичне визначення, яке тяжіє до когнітивнопсихологічного розуміння, де концепт – „термін, який слугує для пояснення одиниць ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості й тієї інформаційної структури, що відображає знання та досвід людини” [10, с. 90].

Лінгвістами вивчається саме вербалізована частина концепту, яка отримала мовне вираження. Концепт може бути репрезентований у мові готовими лексемами, фразеологічними зворотами, вільними словосполученнями тощо.

Еволюція етичних понять-концептів таких, як *добро, зло, вірність, зрада, честь, совість* тощо відбувалася віками і знаходила своє відображення у мові. У мікрополях мовних утворень на їх позначення відбиваються особливості національного характеру етносу.

Отже, під концептом нами розуміється комплексна, розумова одиниця колективного знання / свідомості, яка має мовне вираження і відзначена етнокультурною специфікою, в процесі розумової діяльності вона повертається різними боками, актуалізуючи свої різні ознаки та шари.

На сучасному етапі у багатьох лінгвістичних працях концептологічного та лінгвокультурологічного спрямування у фокусі уваги знаходиться мовно-культурна специфіка різноманітних концептів як в моно-, так і в полілінгвальному ракурсі, а саме, на матеріалі однієї або двох і більше лінгвокультур. У монолінгвальному ракурсі, наприклад, є дослідження в англійській мові концептів HARMONY [12], СТРАХ [3], ДОБРО [5], національно-специфічних концептів американського суспільства [8], в українській мові – концептів ШЛЯХ [17], ЖИТТЯ [9], ПТАХ [6] тощо. У полілінгвальному ракурсі розглядалися концепти ШЛЯХ (в англійській, французькій та українській мовах) [14], ДОМ та СІМ'Я (в російській, англійській та французькій мовах) [18], ЧОЛОВІК і ЖІНКА (в англійській та українській мовах) [2], ЧИСТИЙ (в англійській та українській мовах) [15], ЖИТТЯ і СМЕРТЬ (в українській та італійській мовах) [1] тощо.

Реальність, що оточує людину, осмислюється відмінно у різних мовах, завдяки чому і складається національно-специфічна МКС. Семантична структура

мови впливає на властивості мислення і визначає особливості розуміння, пізнання й освоєння людиною самої себе і світу, тому актуальним завданням на сучасному етапі є зіставлення семантичних\концептуальних міжмовних співвідношень для з'ясування значущих параметрів у творенні МКС народів, дослідження їх спільних та відмінних рис.

Мова, якою розмовляє певний етнос, на думку Л.А. Лисиченко, „відображає досвід кожного народу і виявляє не тільки спільні знання, а й своєрідність бачення світу” [11, с. 14]. І.О. Голубовська подає розуміння мовної картини світу як „висловлене засобами даної мови світосприйняття та світорозуміння етносу, вербалізовану інтерпретацію мовним соціумом оточуючого світу і себе у цьому світі” [4, с. 6].

В останні роки у вітчизняному мовознавстві поглибився інтерес до зіставлення лексико-семантичних систем різних мов, коли в основу контрастивного аналізу беруться семантичні категорії. У контрастивній семантиці через мову вивчаються своєрідності сприйняття світу, особливості життя та соціокультурні й історико-політичні цінності різних етносів.

На даному етапі не здійснювалося зіставлення поля поняття *держжава / state* як складової частини концепту *зрада / treachery* в українській та англійській мовах, засобів його вербалізації, його національної, культурологічної специфіки.

Метою статті є встановлення мовних засобів вираження концепту *зрада / treachery* в українській та англійській мовах, зокрема в аспекті поняття державницької зради, з'ясування екстралінгвальних причин (історичних, політичних тощо), що вплинули на особливості вербалізації та семантичного наповнення поняття державної зради у порівнюваних мовах.

У розумінні поняття *зради* носіїв української та англійської мов специфічним для останньої є зв'язок державної зради з *монархією*, що відбивається у структурі ключових лексичних одиниць. Монарх у Великобританії є головною особою держави. Юридично монарх керує виконавчою владою та є верховним головнокомандувачем Британської армії. Фактично ж, у результаті змін, що відбувалися протягом багатьох століть, монархи втратили абсолютну владу. Королева править державою за згодою Кабінету міністрів, й монархічна влада сприймається як данина традиціям, але її важливість знаходить відбиття у словниковому складі мови. В Англії особливої зневаги набувають вчинки, пов'язані зі зрадою монарху: *For when the reports of so many bloody executions for religion began to horrify Europe, the queen's ministers adopted the defence that their severity was not exercised against Catholics as such, but as traitors guilty of treason against their sovereign* (Edwin Burton). Але суть державної зради і зараз полягає в порушенні вірності сюзерену: *The essence of treason is violation of the duty of allegiance which is owed to the sovereign and is due by all British subjects who are citizens of the U.K. and colonies, wherever they are, and by aliens under the protection of the Crown, so long as within the realm or still within its protection though having left the realm* (The Oxford Companion to Law). Крім того, сучасні англійці вважають зрадою і відступництво від державних інтересів. Це особливо яскраво

простежується у періодичних виданнях. Так, автор однієї із статей Інтернет-видання, критикуючи політику Тоні Блера, звинувачує його у зраді, бо втягнувши Великобританію у війну з Іраком, що не було в інтересах Англії, Прем'єр-міністр зрадив країну та Британську Корону: *Acts of dishonesty or contrary to the interests of the Realm by a British Prime Minister are "violations of the duty of allegiance to the sovereign" by her servant, and as such they are acts of treason* (З Інтернет-видання).

В українській мові на позначення подібного усвідомлення зрадницької діяльності сформувались стійкі сполучення **зрада національних інтересів** та **зрада (інтересів) українського народу**, що активно використовуються у засобах масової інформації: *І.Кріль назвав голосування за постанову про відставку уряду депутатами від БЮТ політичною зрадою. За його словами, 10 січня у Верховній Раді були зняті політичні маски з тих політиків, які в гонитві за голосами виборців пішли на зраду національних інтересів України* (З Інтернет-видання); *Верховна Рада має всі законні підстави почати імпичмент Президента України за зраду українському народові, заявив сьогодні на засіданні парламенту народний депутат п'ятого скликання від КПУ Олександр Ткаченко* (З Інтернет-видання).

Зрада країни, свого народу та товаришів гостро постає під час війн та збройних конфліктів. Зрадою купують собі життя, безпеку, добробут чи просто отримують за віроломство матеріальний зиск. Імена найвідоміших зрадників стають загальними. В Америці це був Бенедикт Арнольд, ім'я якого стало синонімом зрадника, бо він мав намір під час Війни за Незалежність за гроші здати англійцям форт Вест Поїнт: *The name Charlie Finley would soon become synonymous with Benedict Arnold in our family* (Sam Mellinger). В Європі під час першої світової війни з'явилося ім'я **Bolo**, яким почали називати зрадників – від прізвища Пауля Боло, германського шпигуна та французького фінансиста: *An honest man would not have had to the question for the answer was made by Josef Stalin himself when he predicted, in a speech to American Communists, cited by Max Eastman, our own backslid BOLO, a revolutionary crisis in the United States at a moment "not far off" which would be the beginning of the end of world capitalism, and conjured these American TRAITORS to prepare to take advantage of the crisis* (Mansfield News Journal).

Колабораціоністська діяльність норвезького політика В. Квіслінга під час другої світової війни стала причиною виникнення одиниці **quisling** (квіслінг), що використовується на позначення зрадника свого народу: *Society has adopted a number of terms to express its dislike for this, and especially those who betray us by lying: Judas, quisling, traitor etc.* (З Інтернет-видання).

В українській мові ім'я Квіслінга теж апелязувалось, а зазначена одиниця функціонує на позначення зрадників свого народу, що догоджають чужоземним завойовникам: *Бо тяжко довести, що об'єднання революціонерів з перекинчиками, з кандидатами на власовців або "льоальних співробітників" большевизму, з засадничими ворогами революційної акції, з бувшими чи майбутніми квіслінгами, може піти на користь визвольного руху* (Д. Донцов). В зазначеному прикладі вживається лексична одиниця **власовець (власівець)**, яка утворилася від прізвища генерала червоної армії Андрія Андрійовича Власова, який у 1942 році,

потрапивши в полон, погодився співпрацювати з нацистами. А.А. Власов за часів Радянського союзу був страчений за державну зраду. Лексема **власівець** не зафіксована в українських тлумачніх словниках, проте вона активно функціонує в мовному просторі. У сучасному суспільстві розуміння зазначеної одиниці набуває іншого забарвлення. Заперечення семантики зрадництва в лексемі **власівець** подекуди знаходить своє відображення на шпальтах періодичних видань. Як зазначає Дмитро Рибаків в статті „Герої та (або) колабораціоністи: по той бік міфу” [Дзеркало тижня № 41 (620) 28 жовтня – 3 листопада 2006], „досить довго слово «власівець» було синонімом зрадника і боягуза. Мужність, із якою воювали бійці РОА [«Русская освободительная армия»], змушує засумніватися в тому, що саме страх змусив їх надягти німецьку форму”. Отже, автор вказує на досить неоднозначне ставлення до бійців, які з різних причин приєднувалися до антирадянських батальйонів, що створювалися протягом усієї війни, але традиційно у людей загальна назва **власівець** часто асоціюється саме зі зрадою, запродавством: *Якщо я пишу українською, то це не значить, що я бандерівець, і якщо людина розмовляє російською, то це власівець-запроданець Гітлера* (З Інтернет-видання).

В англійській і в українській мовах фіксуються одиниці, які позначають співпрацю з ворогом, а саме **collaboration** та **колабораціонізм**. В українському тлумачному словнику уточнюється, що зазначена лексема є історичною та обмежується співробітництвом з фашистськими загарбниками в окупованих ними країнах під час Другої світової війни. У сучасній українській мові зазначена одиниця може позначати будь-яке кооперування з ворогом проти своєї держави та народу: *Такий політико-економічний утопізм помаранчевих межує з колабораціонізмом: зрадою національних інтересів* (Петро Симоненко). В англійській мові подібне уточнення відсутнє: *This demand consistently arises only in connection with treasonous acts or collaboration with the enemy by Arab citizens* (Uzi Benziman).

В обох досліджуваних мовах в полі концепту **зрада / treachery** на позначення державної зради зафіксовані семи, що вказують на конкретні історичні дати та події та входять до концептуального простору **war/війна**. Наприклад, семи '1914-1918', '1939-1945', що позначають періоди першої та другої світових війн англійської мови й 'друга світова війна', 'фашистський' української мови. Компонентами, що не конкретизують певний історичний період чи події є семи 'combat' (бій), 'war' (війна) в англійській мові, 'окупований', 'окупанти', 'загарбники' в українській.

Як в українській, так і в англійській мовах імена деяких політиків, які запламували себе державною зрадою, стали загальними.

В українській мові, наприклад, зафіксована лексема **хрунь**, що позначає зрадника та запродавця, а в переносному значенні ще й грубу, підлу людину. Зазначена одиниця утворилася від прізвища історичної особи Прикарпаття – Микити Хруня, який зраджував своїх виборців у 19 столітті. Він був депутатом Галицького сейму від Отинійського виборчого округу у 1860—1880 рр. На словах пропагував ідеї захисту селян, а після обрання відстоював інтереси польських

поміщиків. Зраду Микити Хруня розголошував і висміював тогочасний сатиричний журнал «Страхопуд». Цей самий журнал поширив використання імені Хруня у ролі ярлика та прізвиська стосовно інших зрадників виборців. Прізвисько набуло широкого вжитку, особливо під час австрійської та польської окупації. У сучасній українській мові ця лексема використовується стосовно зрадливих обранців, увійшовши у мову художньої літератури також на позначення підлої, підступної людини: *Вони ніколи не випрошували, не вихитрювали чи виторговували державність України, а в безкомпромісній боротьбі виборювали право нації мати державу. І тому найкращі сторінки нашої історії творились саме ними, а не холоуями і хрунями, зрадниками та збайдужілими угодовцями* (С. Квіт).

В англійській мові синонімом до слова **traitor** (зрадник) є одиниця **Brutus**, утворена від прізвиська римського воєначальника Марка Юнія Брута, який виступив проти Цезаря та разом із групою заколотників-сенаторів вбив Гая Юлія Цезаря, коли той зайшов до сенату. Брут вважав, що Цезар узурпує владу, прагнучи стати королем Риму. За легендою, Цезар, помираючи, здивовано мовив: «І ти, Бруте?..». *At the height of angry exchanges, Yilmaz called Ruffa “Brutus” (traitor) and Annabelle called columnist Dolly Anne Carvajal “Bruhilda”* (З Інтернет-видання). В українській літературі образ Брута, який начебто втілював у собі вищі республіканські чесноти, часто ідеалізувався. Наприклад, в поемі «І мертвим, і живим...» Тарас Шевченко подав ім'я Брута як синонім борця за свободу.

Ще одна апелювана лексема в англійській мові походить від прізвиська Луція Сергія Катіліни, римського політичного діяча, який брав участь у змові з метою захоплення влади. Катіліна планував заколот, метою якого мав стати державний переворот [13, с. 66]. Лексема **catilinarian** позначає того, хто, як і Катіліна, зумишляє проти уряду. *To be a part of this worship you had to be a Brutus or a Catiline that was ready to go to any length. Brutus we remember as one of the assassins of Julius Ceaser. The dictionary definition of Catilinarian is also very interesting. Under Catilinarian, Webster's dictionary says: of, relating to, or like Catiline, who conspired against the government; specif: conspiratorial* (З Інтернет-видання).

В англійській мові одиниці на позначення заколоту, змови є синонімами лексеми **treason** (зрада). Зрадником вважається заколотник, який виступає проти панівного політичного ладу, уряду. В синонімічному ряду до лексичної одиниці **treason** (зрада) є, наприклад, лексеми **complot** (змова), **insurrection** (повстання), **intrigue** (інтрига), **mutiny** (заколот), **rebel** (повстання), **revolt** (повстання), **revolution** (революція), **sedition** (заклик до заколоту), тощо. Ключові семи 'treason' (зрада), 'treachery' (зрада), 'treacherous' (зрадливий) складають частину семантичного значення таких одиниць, як, наприклад, **conspire** (вчиняти змову), **contrive** (замишляти) та інших.

В англійській мові **revolution** (революція) – це повалення встановленого уряду його ж підданими. В українській мові лексем, які б безпосередньо вказували на розуміння революції як зрадницького заколоту немає. Лексема **революція** тлумачиться як докорінний переворот у житті суспільства, який приводить до ліквідації віджилого суспільного ладу і утвердження нового, прогресивного.

Заколот позначає стихійне повстання, бунт, збройний виступ ворожих сил проти державної влади, організований у результаті таємної змови. Це може вважатися зрадою, але експліцитно в словнику подібне тлумачення не подається, хоча в мовленні й фіксується: *Але використати таку грандіозну перемогу Виговському не вдалося. За його плечима кувалася зрада, готувалося повстання* (З Інтернет-видання).

Досліджений матеріал дозволяє нам зробити наступні висновки:

Хоча монархія в Великобританії втратила абсолютну владу, але все ще сприймається англіцями як данина традиціям, й державна зрада в англійській мові пов'язується з поняттям *монархії, монарха, сюзерена*, про що свідчить компонент 'sovereign'.

В обох мовах зафіксована низка імен, що апелювалися й стали загальними назвами зрадників. Ім'я Квіслінга функціонує на позначення зрадника свого народу, що догоджають чужоземним завойовникам, зафіксоване як в українській (**квіслінг**), так і в англійській (**quisling**) мовах. Тільки в англійській мові зрадника можуть позначати одиниці **Benedict Arnold, Bolo, Brutus, Catiline**, а в українській – лексеми **власівець (власовець)** (хоч і не зафіксована в словниках, але вживається в мовленні) та специфічно українська лексема **хрунь**.

Синонімами лексеми **treason** (зрада), що вказують на політичну зраду, є одиниці, що позначають заколот та змову, наприклад, **complot** (змова), **insurrection** (повстання), **intrigue** (інтрига), **mutiny** (заколот), **rebel** (повстання), **revolt** (повстання), **revolution** (революція), **sedition** (заклик до заколоту), в українській мові лексем, які б безпосередньо вказували на розуміння революції як зрадницького заколоту, немає.

Подальше дослідження може бути спрямоване на вивчення спільних та специфічних рис й інших полів (обман, переконання та погляди, міжособистісні стосунки тощо) як складових концепту *зрада / treachery* та особливості їх вербалізації в українській та англійській мовних картинах світу.

Література

1. Близнюк О. О. Концепти ЖИТТЯ і СМЕРТЬ: лінгвокультурологічний аспект (на матеріалі паремійного фонду української та італійської мов): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.17 „Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство” / О. О. Близнюк. – Київ, 2008. – 20 с.
2. Бондаренко О. С. Концепти чоловіка і жінки в українській та англійській картинах світу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.17 „Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство” / О. С. Бондаренко. – Донецьк, 2005. – 20 с.

3. Борисов О. О. Мовні засоби вираження емоційного концепту *СТРАХ*: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі сучасної англійської художньої прози): автореф. дис на здобуття наукового ступеня канд. філ. наук: спец. 10.02.04 „Германські мови” / О. О. Борисов. – Донецьк, 2005. – 20 с.
4. Голубовская И. А. Этнические особенности языковых картин мира / И. А. Голубовская – К.: ВПЦ „Київський університет”, 2002. – 294 с.
5. Змійова І. В. Лінгвокогнітивні характеристики засобів вербалізації концепту *ДОБРО* в англійській мові : автореф. дис на здобуття наукового ступеня канд. філ. наук: спец. 10.02.04 „Германські мови” / І. В. Змійова. – Харків, 2006. – 20с.
6. Казимир І. І. Концепт ПТАХ у мовній картині світу українського народу: автореф. дис на здобуття наукового ступеня канд. філ. наук: спец. 10.02.01 „Українська мова” / І. І. Казимир. – Харків, 2002. – 19 с.
7. Карасик В. И., Слышкин Г. Г. Лингвокультурный концепт как единица исследования / В. И. Карасик, Г. Г. Слышкин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики: Сб. науч. тр. [под ред. И. А. Стернина]. – Воронеж: ВГУ, 2001. – С. 75–80
8. Карпова К. С. Вербалізація національно-специфічних концептів американського суспільства ХХ – початку ХХІ століття: автореф. дис на здобуття наукового ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / К. С. Карпова. – Київ, 2008. – 20 с.
9. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Концепт *ЖИТТЯ* в українській фраземіці: автореф. дис на здобуття наукового ступеня канд. філ. наук: спец. 10.02.01 „Українська мова” / Ж. В. Краснобаєва-Чорна. – Дніпропетровськ, 2008. – 20 с.
10. Краткий словарь когнитивных терминов / [Кубрякова Е. С., Демьянков В. З., Панкрац Ю. Г., Лузина Л. Г.]. – М.: Изд. МГУ, 1996 – 245 с.
11. Лисиченко Л.А. Лексико-семантичний вимір мовної картини світу / Л. А. Лисиченко – Х.: Вид. група „Основа”, 2009 – 191 с.
12. Луньова Т. В. Лексикалізований концепт ГАРМОНІЯ в сучасній англійській мові: структура і комбінаторика: дис. ... канд. філ. н.: 10.02.04 / Луньова Тетяна Володимирівна. – К., 2006. – 352 с.
13. Макарчук В. С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посібник / В. С. Макарчук – 4. вид., доп. – К.: Атіка, 2004. – 616 с.
14. Пальчевська О. С. Концепт ШЛЯХ в англійській, французькій та українській мовах: лінгвокогнітивний та етнолінгвістичний ракурси: дис. ... канд. філ. наук: 10.02.15 / О. С. Пальчевська – Донецьк: ДонНУ, 2006. – 215 с.
15. Потапчук С. С. Семантико-когнітивна структура концепту *ЧИСТИЙ* в англійській та українській мовах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.17 „Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство” / С. С. Потапчук. – Київ, 2008. – 20 с.
16. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А. М. Приходько – Запоріжжя: Прем’єр, 2008. – 332 с.

17. Радзівська Т. В. Концепт шляху в українській мові: поєднання ідей простору і руху / Т. В. Радзівська // Мовознавство. – Київ, 1997. – №4/5. – С. 17–26.
18. Сорока Т. В. Концепты “дом” и “семья” в русском, английском и французском языковом сознании: дис. ... канд. філ. наук: 10.02.15 / Сорока Т.В. – К., 2006. – 222 с.
19. Степанов Ю. С. Семиотика концептов / Ю. С. Степанов // Семиотика. Антология. – М.: Деловая книга, 2001. – С. 603–612.

Summary

The article deals with the linguistic means of expressing state treason in the Ukrainian and English languages and their specific features. Extralinguistic reasons (historical, political, etc.) that influenced the peculiarities of verbalization in the semantic field of “treason” of the concept **зрада** / **treachery** in the compared languages have been analyzed.

УДК 811. - 24 - 387.1

РОЛЬ ЧАСТОТНОГО ПАРАМЕТРА ИНТОНАЦИИ В РЕАЛИЗАЦИИ ВЕЖЛИВОСТИ/НЕВЕЖЛИВОСТИ В УСТНЫХ КОНФЛИКТНЫХ ДИАЛОГАХ (НА МАТЕРИАЛЕ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ФИЛЬМОВ)

Пеливан О.К.

Одесский национальный университет им. И.И.Мечникова

В данной статье представлены результаты экспериментально-фонетического исследования, посвященного изучению частотного параметра интонации в реализации вежливости/невежливости в английском формальном и неформальном конфликтном диалогическом дискурсе.

Прежде чем перейти к описанию результатаов исследования, представляется целесообразным остановиться на понимании вежливости в трудах отечественных и зарубежных лингвистов.

Обзор научной литературы показал, что мнения исследователей данной проблемы разделились. Представители **теории социальной нормы** рассматривают понятие вежливости в рамках поведения в социуме и соблюдения определенных правил общения, считающихся хорошими манерами.

Существует также понимание вежливости как фона общения, **коммуникативного договора**, в который коммуниканты привносят свои условия и изменения в зависимости от ситуации. Сторонники этого подхода считают, что вежливость определяется условиями и требованиями определенного коммуникативного договора.